

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЧЕРНІГІВСЬКА ПОЛІТЕХНІКА»
Навчально-науковий інститут права і соціальних технологій
Факультет соціальних технологій, оздоровлення та реабілітації
Кафедра соціальної роботи

ПРОБЛЕМИ СОЦІАЛЬНОЇ РОБОТИ ТА СОЦІАЛЬНОЇ ПОЛІТИКИ

Методичні вказівки до самостійної роботи
для здобувачів вищої освіти другого (магістерського) рівня освіти
за спеціальністю 231 «Соціальна робота»

Рекомендовано до друку
на засіданні кафедри соціальної роботи
Національного університету
«Чернігівська політехніка»,
протокол № 5 від 5 травня 2023 р.

ЧЕРНІГІВ 2023

Проблеми соціальної роботи та соціальної політики. Методичні вказівки до самостійної роботи для здобувачів вищої освіти другого (магістерського) рівня освіти за спеціальністю 231 «Соціальна робота / Укл.: Кривоконь Н.І., Захаріна М.І. Чернігів: НУ «Чернігівська політехніка», 2022. 30 с.

Укладачі: Кривоконь Н.І., докт. психол. наук,
професор

Захаріна М.І., канд..філ.наук, доцент
кафедри соціальної роботи

Рецензент: Чепурна Ганна Леонідівна, кандидат психологічних наук,
доцент кафедри креативних індустрій та соціальних
інновацій НУ «Чернігівська політехніка»

Відповідальний за випуск: НАГОРНА НАДІЯ СЕРГІЇВНА,
кандидат психологічних наук, доцент,
декан факультету соціальних технологій, оздоровлення та
реабілітації НУ «Чернігівська політехніка»

Методичні вказівки розроблені для самостійної роботи здобувачів вищої освіти та містять мету, міжпредметні зв'язки, структуру та основний зміст навчальної дисципліни "Проблеми соціальної роботи та соціальної політики". Кожна тема містить план заняття, ситуаційні завдання та теми рефератів або презентацій. Також вказівки містять перелік тем для індивідуальної роботи здобувачів, які допоможуть глибше розкрити тему.

Методичні вказівки призначено для здобувачів вищої освіти, які навчаються за освітньою програмою «Соціальна робота», викладачів, фахівців з соціальної роботи.

Зміст

Передмова	5
1. Програма навчальної дисципліни «Проблеми соціальної роботи та соціальної політики в Україні»	7
1.1 Структура самостійної роботи	11
1.2 Поточний та підсумковий контроль	12
2. Теми для самостійної роботи	14
2.1 Тема 1. Сучасні підходи до визначення поняття «соціальна робота».	14
2.1.1 Питання для опрацювання	14
2.1.2 Ситуаційні завдання	14
2.1.3 Теми рефератів або презентацій	14
2.2 Тема 2. Теоретико-праксеологічні засади соціальної роботи. Особливості об'єктів, предметів і суб'єктів соціальної роботи	15
2.2.1 Питання для опрацювання	15
2.2.2 Ситуаційні завдання	15
2.2.3 Теми рефератів або презентацій	15
2.3 Тема 3. Сутність та класифікація основних моделей соціальної роботи	16
2.3.1 Питання для опрацювання	16
2.3.2 Ситуаційні завдання	16
2.3.3 Теми рефератів або презентацій	16
2.4. Тема 4. Україна як соціальна держава. Поняття «держави загального добробуту»	18
2.4.1 Питання для опрацювання	18
2.4.2 Ситуаційні завдання	18
2.4.3 Теми рефератів або презентацій	18
2.5. Тема 5. Характеристика суб'єктів соціальної політики держави в умовах сьогодення. Методи аналізу соціальної політики держави	19
2.5.1 Питання для опрацювання	19
2.5.2 Ситуаційні завдання	19
2.5.3 Теми рефератів або презентацій	20
2.6. Тема 6. Поняття про соціальну безпеку громадян.	21
2.6.1 Питання для опрацювання	21
2.6.2 Ситуаційні завдання	21
2.6.3 Теми рефератів або презентацій	21
2.7. Тема 7. Соціально-економічні показники розвитку України.	22
2.7.1 Питання для опрацювання	22
2.7.2 Ситуаційні завдання	22
2.7.3 Теми рефератів або презентацій	22
2.8. Тема 8. Характеристика бідності як соціальної проблеми.	23
2.8.1 Питання для опрацювання	23
2.8.2 Ситуаційні завдання	23
2.8.3 Теми рефератів або презентацій	23

2.9. Тема 9. Гуманітарна політика України: методологія, теорія, практика	24
2.9.1 Питання для опрацювання	24
2.9.2 Ситуаційні завдання	24
2.9.3 Теми рефератів або презентацій	24
2.10. Тема 10. Соціальна сфера, її складові	25
2.10.1 Питання для опрацювання	25
2.10.2 Ситуаційні завдання	25
2.10.3 Теми рефератів або презентацій	25
2.11. Тема 11. Якість життя населення	26
2.11.1 Питання для опрацювання	26
2.11.2 Ситуаційні завдання	26
2.11.3 Теми рефератів або презентацій	26
2.12. Тема 12. Розвиток соціальних послуг в Україні	27
2.12.1 Питання для опрацювання	27
2.12.2 Ситуаційні завдання	27
2.12.3 Теми рефератів або презентацій	27
2.13. Тема 13. Самовдосконалення та волонтерська діяльність у формуванні професійної самосвідомості соціальних працівників	28
2.13.1 Питання для опрацювання	28
2.13.2 Ситуаційні завдання	28
2.13.3 Теми рефератів або презентацій	28
3. Рекомендована література	29

ПЕРЕДМОВА

Сучасний етап становлення і розвитку соціальної роботи в Україні характеризується значними змінами як на рівні системи соціально-політичних відносин, соціальних інституцій, організацій тощо так і на рівні окремих індивідів і груп. Йдеться про реформи в державі, зрушення у соціальній сфері, постійне оновлення соціально-правового поля, форм та методів соціальної роботи, а також про становлення нових складових соціально-правової свідомості громадян.

Такий стан речей вимагає від майбутніх соціальних працівників постійного моніторингу ситуації стосовно проблематики населення та напрямків діяльності соціальних організацій щодо її вирішення, поінформованості про стан реформ в галузі соціальної політики, їх успішності, оволодіння інноваційними знаннями та методами роботи, отримання важливої професійної інформації та ін. Це пояснюється тим, що орієнтація в соціальних ситуаціях, з якими фахівці будуть стикатись на практиці, є вагомою складовою їх професійної компетентності, майбутнього стилю діяльності, а, отже, дозволить на належному рівні вирішувати поставлені перед ними виробничі завдання.

Основною метою навчального курсу «Проблеми соціальної роботи та соціальної політики в Україні» є закріплення та поглиблення концептуальних засад соціальної роботи та соціальної політики в Україні на сучасному етапі, формування у майбутніх соціальних працівників знань щодо сучасного стану системи соціальної роботи в державі, актуальних проблеми і перспектив розвитку соціальної сфери в цілому. Крім того, в результаті оволодіння програмним матеріалом, здобувачі повинні вдосконалити навички соціально-діагностичної діяльності, продемонструвати вміння застосовувати інноваційні форми і методи соціальної роботи, а також навички оцінювання ситуацій з урахуванням сучасного стану речей в соціальній сфері держави.

Крім того, важливим завданням при вивченні дисципліни є становлення деонтологічного та творчого підходу у майбутніх фахівців, сприяння впровадженню гуманістичної спрямованості соціальної роботи, вдосконалення теоретичного і практичного досвіду соціальної допомоги.

Основним **предметом вивчення** навчальної дисципліни є специфіка актуальних проблем соціальної роботи та соціальної політики в Україні та світі. Основу програми навчального курсу складають п'ять розділів, котрі орієнтують здобувачів на поглиблене вивчення концептуальних засад та актуальних проблем соціальної роботи та соціальної політики, особливостей соціальної роботи в системі соціального захисту населення, важливих аспектів соціально-педагогічної діяльності, а також проблематики професійного становлення соціальних працівників.

В результаті оволодіння програмним матеріалом здобувачі повинні

Знати:

- концептуальні засади соціальної роботи та соціальної політики в Україні;
- сучасний стан та складові соціальної сфери держави;
- основні перспективні складові соціальної політики в Україні, механізми її формування, реалізації та оцінювання ефективності;

- напрямки та особливості реформування системи соціального захисту населення;
- проблеми соціального, правового та психологічного забезпечення соціальної роботи в Україні;
- особливості та завдання управління соціальною роботою;
- проблеми впровадження інноваційних методів та технологій соціальної роботи в суспільстві;
- напрямки наукових досліджень в межах соціальної роботи.

Вміти:

- здійснювати аналіз соціальної політики в Україні;
- визначати пріоритетні напрямки розвитку соціальної сфери держави;
- діагностувати та прогнозувати результати впровадження реформ та інноваційних технологій;
- виявляти недоліки при здійсненні соціальних процесів та усувати їх негативні наслідки;
- творчо застосовувати передові методи та технології соціальної роботи на практиці.

Вивчення дисципліни передбачає **міжпредметні зв'язки** з навчальним курсом „Методика і технологія соціальної роботи“, „Теорія соціальної роботи“, „Основи соціальної політики“, „Теорія соціального управління“ та ін.

1. Програма навчальної дисципліни «Проблеми соціальної роботи та соціальної політики в Україні»

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 1

КОНЦЕПТУАЛЬНІ ЗАСАДИ СОЦІАЛЬНОЇ РОБОТИ ТА СОЦІАЛЬНОЇ ПОЛІТИКИ В УКРАЇНІ

Тема 1. Сучасні підходи до визначення поняття «соціальна робота».

Актуальність проблем соціальної роботи на сучасному етапі розвитку українського суспільства. Підходи до тлумачення дефініції «соціальна робота». Аналіз з точки зору теорії соціальної роботи. Теоретичний підхід до визначення поняття «соціальна робота». Практичний підхід. Нагальні соціальні проблеми суспільства. Особливості понятійно-категоріального апарату соціальної роботи. Проблеми у формуванні теорії соціальної роботи як науки. Визначення «поняття», «термін», «категорія», «понятійно-категоріальний апарат». Підходи до класифікації основних груп понять в соціальній роботі.

Тема 2. Теоретико-праксеологічні засади соціальної роботи. Особливості об'єктів, предметів і суб'єктів соціальної роботи

Взаємозв'язок теорії і практики соціальної роботи. Моделі професійної взаємодії в соціальній роботі. Основні напрямки теоретичних концепцій. Особливості формування теорій соціальної роботи. Соціономічні та різнопредметні теорії та концепції. Підходи до класифікації суб'єктів соціальної роботи.

Тема 3. Сутність та класифікація основних моделей соціальної роботи

Проблеми становлення теоретичної та методологічної бази сучасної соціальної роботи. Моделювання в соціальній роботі. Основні види моделей діяльності соціального працівника. Характеристика цілей і завдань соціального моделювання. Вимоги до моделей соціальних явищ і процесів. Методи прогнозування та моделювання в соціальній роботі. Основні типи моделей. Проблеми соціального моделювання..

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 2

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ СОЦІАЛЬНОЇ ПОЛІТИКИ В УКРАЇНІ

Тема 4. Україна як соціальна держава. Поняття «держави загального добробуту»

Характеристика ознак соціальної держави. Теоретико-методологічні засади розвитку, цілі та пріоритети соціальної держави. Роль соціальної роботи у формуванні соціальної держави. Держава загального добробуту. Основні функції та моделі соціальної держави. Соціал-демократична модель. Консервативна модель. Ліберальна модель. Формування України як держави загального добробуту. Передумови та перспективи розвитку України як соціальної держави.

Тема 5. Характеристика суб'єктів соціальної політики держави в умовах сьогодення. Методи аналізу соціальної політики держави

Основні підходи до соціальної політики. Об'єктивні та суб'єктивні чинники, що впливають на реалізацію соціальної політики. Проблеми реалізації соціальної політики в Україні на сучасному етапі. Суть і структура соціальної сфери держави. Роль та місце громадських організацій в процесі формування соціальної політики. Основні методи аналізу соціальної політики.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 3.

ПРОБЛЕМИ СОЦІАЛЬНОЇ РОБОТИ В КОНТЕКСТІ СИСТЕМИ СОЦІАЛЬНОГО ЗАХИСТУ

Тема 6. Поняття про соціальну безпеку громадян.

Соціальний захист та соціальне забезпечення громадян. Принципи, функції та складові соціального захисту в державі

Механізми та складові соціальної безпеки держави. Зміст понять «соціальна безпека», «соціальна небезпека», «соціальна захищеність». Основні об'єкти соціальної безпеки в суспільстві. Зміст та підходи сучасної соціальної політики та соціальної роботи. Основні структурні компоненти, що належать до складу механізму забезпечення соціальної безпеки. Модель «людська безпека».

Тема 7. Соціально-економічні показники розвитку України.

Економічні та соціальні показники суспільного розвитку в аспекті соціальної безпеки та соціальної захищеності. Характеристика соціального захисту та соціального забезпечення. Основні принципи соціального захисту в державі. Функції соціального захисту та особливості їх реалізації в нашому суспільстві. Соціальне страхування, соціальна допомога, соціальні послуги.

Тема 8. Характеристика бідності як соціальної проблеми.

Визначення нагальних соціальних проблем: малозабезпеченість та бідність. Актуальний досвід по вирішенню та/або пом'якшенню проблеми бідності. Характеристика поняття «бідність». Порівняння категорій «бідність» та «багатство». Аналіз основних критеріїв та показники, що виступають індикаторами бідності. Основні нормативні документи, котрі регламентують дані процеси. Проблеми дієвості/ результативності нормативних документів. Соціальна допомога як одного із шляхів пом'якшення бідності.

Тема 9. Гуманітарна політика України: методологія, теорія, практика

Методологічні аспекти гуманітарної політики. Суть, зміст, структура та головні напрямки реалізації гуманітарної політики в Україні. Першочергові завдання державної гуманітарної політики.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 4. СОЦІАЛЬНА СФЕРА ДЕРЖАВИ

Тема 10. Соціальна сфера, її складові

Соціально-економічна роль соціальної сфери. Освітній сектор соціальної сфери країни. Система охорони здоров'я як базова соціальна сфера. Інші галузі соціальної сфери. Моделі політики розвитку соціальної сфери.

Тема 11. Якість життя населення

Вимірювання якості життя: існуючі підходи. Зарубіжний досвід вимірювання якості життя: можливості міжнародних порівнянь. Підходи до вимірювання якості життя населення в окремих країнах. Досвід виміру окремих компонентів якості життя населення в Україні. Концептуальні підходи до вимірювання якості життя в Україні.

Тема 12. Розвиток соціальних послуг в Україні

Міждисциплінарний зміст поняття «Соціальні послуги». Соціально-психологічний аналіз надання соціальних послуг як професійної діяльності. Сучасний стан і перспективи розвитку соціальних послуг в Україні. Складові моделі соціально-психологічного забезпечення розвитку соціальних послуг.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 5.

ПРОБЛЕМИ ПРОФЕСІЙНОГО СТАНОВЛЕННЯ СОЦІАЛЬНИХ ПРАЦІВНИКІВ

Тема 13. Самовдосконалення та волонтерська діяльність у формуванні професійної самосвідомості соціальних працівників

Основні напрямки самовдосконалення майбутніх працівників. Професійне самовдосконалення майбутніх працівників. Формування професійної компетенції. Професійна адаптації та побудова кар'єри. Основні складові професійного досвіду соціальних працівників. Основні мотиви волонтерської допомоги, її значення, можливостей та шляхів здійснення.

7. Структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин для денної / заочної форми навчання					
	Всього	у тому числі				
		Лек.	Прак.	Лаб.	Інд.	СРС
1	2	3	4	5	6	7
Змістовий модуль 1. Концептуальні засади соціальної роботи та соціальної політики в Україні						
Тема 1. Сучасні підходи до визначення поняття «соціальна робота». Актуальність проблем соціальної роботи на сучасному етапі розвитку українського суспільства	14/12	2	-	-	-	10/12
Тема 2. Теоретико-практикологічні засади соціальної роботи. Особливості об'єктів, предметів і суб'єктів соціальної роботи	14/14	2	2	-	-	10/14
Тема 3. Сутність та класифікація основних моделей соціальної роботи	14/12	2	2	-	-	10/12
Разом за змістовим модулем 1	42/38	6	4	-	-	30/38
Змістовий модуль 2. Актуальні проблеми соціальної політики в Україні						
Тема 4. Україна як соціальна	14/14	2/2	2	-	-	10/12

держава. Поняття «держави загального добробуту».						
Тема 5. Характеристика суб'єктів соціальної політики держави в умовах сьогодення. Методи аналізу соціальної політики держави	14/18	2/2	2/2	-	-	10/14
Разом за змістовим модулем 2	28/32	4/4	4/2	-	-	20/26
Змістовий модуль 3. Проблеми соціальної роботи в контексті системи соціального захисту						
Тема 6. Поняття про соціальну безпеку громадян. Сучасні уявлення про соціальний захист та соціальне забезпечення громадян. Принципи, функції та складові соціального захисту в державі	14/15	2/2	2/1	-	-	10/12
Тема 7. Соціально-економічні показники розвитку України	14/17	2/1	2/2	-	-	10/14
Тема 8. Характеристика бідності як соціальної проблеми. Стисла характеристика основних понять, що виступають індикаторами бідності. Особливості підходів до вирішення проблем бідності в Україні	14/14	2	2	-	-	10/14
Тема 9. Гуманітарна політика України: методологія, теорія, практик	12/14	2	2	-	-	10/12
Разом за змістовим модулем 3	84/60	8/3	8/3	-	-	40/52
Змістовий модуль 4. Соціально-педагогічні аспекти соціальної роботи						
Тема 10. Соціальна сфера, її складові.	14/15	2/2	2/1	-	-	10/12
Тема 11. Якість життя населення	14/13	2	2	-	-	10/13
Разом за змістовим модулем 4	28/28	4/2	4/1	-	-	40/70
Змістовий модуль 5. Проблеми професійного становлення соціальних працівників						
Тема 12. Розвиток соціальних послуг в Україні	14/15	2/1	2/2	-	-	10/12
Тема 13. Самовдосконалення та волонтерська діяльність у формуванні професійної самосвідомості соціальних працівників	12/14	2	2	-	-	10/14
Разом за змістовим модулем 5	26/29	4/1	4/2	-	-	20/26
Усього годин за дисципліну	180/180	26/10	24/8	-	-	130/62

1.1 Структура самостійної роботи

з/п	Назва теми	Кількість годин (д/з)
1	Актуальність проблем соціальної роботи на сучасному етапі розвитку українського суспільства	10/12
2	Теоретико-практичні засади соціальної роботи. Особливості об'єктів, предметів і суб'єктів соціальної роботи	10/14
3	Сутність та класифікація основних моделей соціальної роботи	10/12
4	Україна як соціальна держава. Поняття «держави загального добробуту».	10/12
5	Характеристика суб'єктів соціальної політики держави в умовах сьогодення. Методи аналізу соціальної політики держави	10/14
6	Поняття про соціальну безпеку громадян. Сучасні уявлення про соціальний захист та соціальне забезпечення громадян. Принципи, функції та складові соціального захисту в державі	10/12
7	Соціально-економічні показники розвитку України	10/14
8	Характеристика бідності як соціальної проблеми. Стисла характеристика основних понять, що виступають індикаторами бідності. Особливості підходів до вирішення проблем бідності в Україні	10/14
9	Гуманітарна політика України: методологія, теорія, практик	10/12
10	Соціальна сфера, її складові.	10/12
11	Якість життя населення	10/13
12	Розвиток соціальних послуг в Україні	10/12
13	Самовдосконалення та волонтерська діяльність у формуванні професійної самосвідомості соціальних працівників	10/14
РАЗОМ		130/162

Методи контролю

Оцінювання знань ЗВО здійснюється відповідно до «Положення про поточне та підсумкове оцінювання знань здобувачів вищої освіти Національного університету “Чернігівська політехніка”», погодженого вченою радою НУ “Чернігівська політехніка” (протокол № 6 від 31.08.2020 р.) та введеного в дію наказом ректора НУ “Чернігівська політехніка” від 31.08.2020 р. №26.

Оцінювання успішності здобувача вищої освіти під час семестрового контролю для екзаменів здійснюється за національною (чотирибальною) шкалою («відмінно», «добре», «задовільно», «незадовільно») та шкалою ECTS і вносяться в відомість успішності та навчальну картку здобувача вищої освіти в автоматизованій системі управління – АСУ «ВНЗ».

З дисципліни ЗВО може набрати до 60% підсумкової оцінки за виконання всіх видів робіт, що виконуються протягом семестру і до 40% підсумкової оцінки – на екзамені.

Результати поточного контролю за відповідний модуль оприлюднюються викладачем на наступному аудиторному занятті. Бали, які набрані ЗВО під час модульних контролів, складають оцінку поточного контролю.

Семестровий контроль у вигляді екзамену проводиться під час сесії з трьома запитаннями: двома теоретичними (по 10 балів максимум за кожне) та одним практичним (20 балів максимум). Оцінка за результатами вивчення дисципліни формується шляхом додавання підсумкових результатів поточного контролю до екзаменаційної оцінки. Взаємозв'язок між набраними балами і оцінкою наведений у розділі 12.

В випадку повторного складання екзамену всі набрані протягом семестру бали анулюються, а повторний екзамен складається з трьома питаннями: двома теоретичними (по 30 балів максимум за кожне) та одним практичним (40 балів максимум). Екзаменаційні білети знаходяться у пакеті документів на дисципліну.

У випадку, якщо ЗВО протягом семестру не виконав в повному обсязі передбачених робочою програмою всіх видів навчальної роботи, має невідпрацьовані лабораторні роботи або не набрав мінімально необхідну кількість балів (20), він не допускається до складання екзамену під час сесії, але має право ліквідувати академічну заборгованість у порядку, передбаченому «Положенням про поточне та підсумкове оцінювання знань ЗВО ЧНТУ».

Повторне складання екзамену з метою підвищення позитивної оцінки не дозволяється.

За результатами семестру в екзаменаційну відомість виставляється оцінка відповідно до шкали оцінювання, що наведена в наступному розділі.

Політика дотримання академічної доброчесності ґрунтується на «Кодексі академічної доброчесності Національного університету “Чернігівська політехніка”», погодженого вченою радою НУ “Чернігівська політехніка” (протокол № 6 від 31.08.2020 р.) та введеного в дію наказом ректора НУ “Чернігівська політехніка” від 31.08.2020 р. №26.

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсової роботи	для заліку
90 – 100	A	відмінно	зараховано
82-89	B	добре	
75-81	C		
66-74	D	задовільно	
60-65	E		
0-59	FX	незадовільно	не зараховано

2. ТЕМИ ДЛЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ

ТЕМА 1. СУЧАСНІ ПІДХОДИ ДО ВИЗНАЧЕННЯ ПОНЯТТЯ «СОЦІАЛЬНА РОБОТА».

1.1 ПЛАН ЗАНЯТТЯ

1. Актуальність проблем соціальної роботи на сучасному етапі розвитку українського суспільства.
2. Підходи до тлумачення дефініції «соціальна робота». Аналіз з точки зору теорії соціальної роботи.
3. Теоретичний підхід до визначення поняття «соціальна робота». Практичний підхід. Нагальні соціальні проблеми суспільства.
4. Особливості понятійно-категоріального апарату соціальної роботи.
5. Проблеми у формуванні теорії соціальної роботи як науки. Визначення «поняття», «термін», «категорія», «понятійно-категоріальний апарат».
6. Підходи до класифікації основних груп понять в соціальній роботі.

1.2 СИТУАЦІЙНІ ЗАВДАННЯ

1. Обговоріть актуальні соціальні проблеми в Україні
2. Які групи населення страждають від згаданих проблем?
3. Складіть соціальний проект стосовно вирішення конкретної соціальної проблеми людей певного регіону (за вибором студента).
4. В чому суть та які особливості понятійно-категоріального апарату соціальної роботи?
5. Наведіть приклади класифікації понять та категорій соціальної роботи.
6. В чому полягає різнопредметний зміст поняття «зміни»?
7. Проаналізуйте необхідність досягнення змін як ключового принципу соціальної роботи.
8. В чому полягає особлива роль категорії «зміни» в соціальній роботі?
9. Визначіть основні поняття теорії соціальної роботи: різнопредметні підходи.
10. Розкрийте значення класифікації понять при вивченні соціальних наук.
11. З'ясуйте особливості соціальної роботи в системі гуманітарних знань.
12. Заповніть таблицю №1

<i>Запозичені поняття</i>	<i>Загальні поняття</i>	<i>Специфічні поняття</i>
---------------------------	-------------------------	---------------------------

1.3 ТЕМИ РЕФЕРАТИВ АБО ПРЕЗЕНТАЦІЙ

1. Історія розвитку соціальної роботи як науки та навчальної дисципліни.
2. Соціальна робота як важливий механізм регулювання соціальних відносин в Україні.
3. Проблеми українського суспільства початку ХХІ сторіччя.
4. Філософське розуміння дефініції «понятійно-категоріальний апарат науки».
5. Приклади використання загальних та спеціальних понять соціальної роботи.

ТЕМА 2. ТЕОРЕТИКО-ПРАКСЕОЛОГІЧНІ ЗАСАДИ СОЦІАЛЬНОЇ РОБОТИ. ОСОБЛИВОСТІ ОБ'ЄКТІВ, ПРЕДМЕТІВ І СУБ'ЄКТІВ СОЦІАЛЬНОЇ РОБОТИ

2.1 ПЛАН ЗАНЯТТЯ

1. Взаємозв'язок теорії і практики соціальної роботи.
2. Моделі професійної взаємодії в соціальній роботі.
3. Основні напрямки теоретичних концепцій.
4. Особливості формування теорій соціальної роботи.
5. Соціономічні та різнопредметні теорії та концепції.
6. Підходи до класифікації об'єктів та суб'єктів соціальної роботи.

2.2 СИТУАЦІЙНІ ЗАВДАННЯ

1. Визначте сутність теоретико-праксеологічних засад соціальної роботи.
2. Здійсніть стислий аналіз основних напрямків розвитку теорії соціальної роботи.
3. Охарактеризуйте основні підходи до визначення об'єктів соціальної роботи.
4. Здійсніть порівняльну характеристику понять «об'єкт», «предмет» та «суб'єкт» соціальної роботи.
5. Охарактеризуйте предмет соціальної роботи.
6. Перерахуйте основні групи суб'єктів соціальної роботи в Україні.
7. Заповніть таблицю №1

Маргинальні групи клієнтів	Соціально-незахищені групи;	Люди з відхиленнями у поведінці.

8. Вкажіть назви існуючих міжнародних, загальнодержавних та регіональних організацій.

2.3 ТЕМИ РЕФЕРАТІВ АБО ПРЕЗЕНТАЦІЙ

1. Коротка характеристика та значення різнопредметних підходів, що складають теоретичну основу теорії соціальної роботи (особистісно-діяльнісний, функціональний, позиційно-рольовий, етико-деонтологічний тощо – за вибором студента).
2. Загально філософське тлумачення понять: об'єкт, предмет, суб'єкт діяльності.
3. Підходи до класифікації суб'єктів соціальної роботи.

ТЕМА 3. СУТНІСТЬ ТА КЛАСИФІКАЦІЯ ОСНОВНИХ МОДЕЛЕЙ СОЦІАЛЬНОЇ РОБОТИ

3.1 ПЛАН ЗАНЯТТЯ

1. Проблеми становлення теоретичної та методологічної бази сучасної соціальної роботи.
2. Моделювання в соціальній роботі.
3. Основні види моделей діяльності соціального працівника.
4. Характеристика цілей і завдань соціального моделювання.
5. Вимоги до моделей соціальних явищ і процесів.
6. Методи прогнозування та моделювання в соціальній роботі.
7. Основні типи моделей. Проблеми соціального моделювання..

3.2 СИТУАЦІЙНІ ЗАВДАННЯ

1. Складіть таблицю

Модель та її види	Коротка характеристика	Приклади застосування
Психолого-орієнтовані		
Соціолого-орієнтовані		
Комплексно-орієнтовані		

1. Які Ви знаєте моделі соціальної роботи? Коротко опишіть підходи до їх класифікації.
2. Охарактеризуйте соціально-радикальну модель соціальної роботи. Наведіть приклади її застосування в практиці соціальних працівників.
3. В чому суть психодинамічної моделі соціальної роботи? Наведіть приклади застосування цієї моделі.
4. Когнітивна модель соціальної роботи і її застосування в практиці соціальних працівників.
5. Охарактеризуйте сутність та особливості застосування в різних країнах соціалістичної (марксистської) моделі соціальної роботи.
6. В чому полягають особливості гуманістичної моделі соціальної роботи? Наведіть приклади застосування цієї моделі в практиці соціальних працівників.
7. Проаналізуйте зміст та особливості використання соціально-педагогічної моделі соціальної роботи.
8. В чому полягає зміст інтегрованого (системного) підходу в сучасній соціальній роботі?
9. Охарактеризуйте соціальну роботу як навчальну дисципліну.

10. Проаналізуйте особливості та проблеми розвитку соціальної роботи в Україні.
11. Складіть екомапу та генограму своєї сім'ї.

3.3 ТЕМИ РЕФЕРАТИВ АБО ПРЕЗЕНТАЦІЙ

1. Методологічні аспекти прогнозування та моделювання соціальних процесів.
2. Проблеми формування моделі соціальної системи.
3. Системний підхід та системний аналіз в соціальній роботі.

ТЕМА 4. УКРАЇНА ЯК СОЦІАЛЬНА ДЕРЖАВА. ПОНЯТТЯ «ДЕРЖАВИ ЗАГАЛЬНОГО ДОБРОБУТУ»

4.1 ПЛАН ЗАНЯТТЯ

1. Характеристика ознак соціальної держави.
2. Теоретико-методологічні засади розвитку, цілі та пріоритети соціальної держави.
3. Роль соціальної роботи у формуванні соціальної держави.
4. Держава загального добробуту. Основні функції та моделі соціальної держави.
5. Соціал-демократична модель. Консервативна модель. Ліберальна модель.
6. Формування України як держави загального добробуту.
7. Передумови та перспективи розвитку України як соціальної держави.

4.2 СИТУАЦІЙНІ ЗАВДАННЯ

Завдання 1. Зробіть порівняльну характеристику держав, які на Вашу думку, є державами загального добробуту заповнивши таблицю 1.

Таблиця 1 – Порівняльна характеристика держав загального добробуту

Держава	Соціально-економічні показники розвитку	Модель та характеристика соціальної політики
---------	---	--

1. Які існують шляхи регулювання соціальних відносин у суспільстві?
2. Здійсніть порівняльну характеристику понять «соціальна держава» та «держава загального добробуту».
3. Які основні принципи держави загального добробуту?
4. Що було підґрунтям ідеології держави загального добробуту?
5. Які критерії застосовано до класифікації держав загального добробуту?
6. Основні риси моделей держав загального добробуту.
7. Чим характеризується соціальна політика соціальної держави?
8. Назвіть та коротко охарактеризуйте умов, що впливають на успішність реалізації соціальної політики в державі.
9. Здійсніть порівняльну характеристику понять «соціальна робота» та «соціальна політика».
10. Поясніть, як тлумачиться поняття соціальної політики в широкому та вузькому розумінні.

4.3 ТЕМИ РЕФЕРАТІВ АБО ПРЕЗЕНТАЦІЙ

1. Проект Концепції соціальної держави України.
2. Міжнародний досвід розбудови держави загального добробуту.
3. Історія розвитку наукових поглядів на державу загального добробуту

**ТЕМА 5. ХАРАКТЕРИСТИКА СУБ'ЄКТІВ СОЦІАЛЬНОЇ ПОЛІТИКИ
ДЕРЖАВИ В УМОВАХ СЬОГОДЕННЯ. МЕТОДИ АНАЛІЗУ СОЦІАЛЬНОЇ
ПОЛІТИКИ ДЕРЖАВИ
5.1 ПЛАН ЗАНЯТТЯ**

1. Основні підходи до соціальної політики.
2. Об'єктивні та суб'єктивні чинники, що впливають на реалізацію соціальної політики.
3. Проблеми реалізації соціальної політики в Україні на сучасному етапі.
4. Суть і структура соціальної сфери держави.
5. Роль та місце громадських організацій в процесі формування соціальної політики.
6. Основні методи аналізу соціальної політики.

5.2 СИТУАЦІЙНІ ЗАВДАННЯ

Завдання 1. Заповніть таблицю 1.

Таблиця 1

Визначення соціальної політики	Мета соціальної політики	Цілі соціальної політики	Завдання соціальної політики	Поле діяльності	Сфера діяльності проблеми які розв'язують	Об'єкт	Предмет	Суб'єкт

1. В чому суть основних напрямків соціальної політики держави, що виголосила себе соціальною? Наведіть приклади реалізації різних напрямків соціальної політики в Україні.
2. Охарактеризуйте основні групи суб'єктів соціальної політики в Україні. Наведіть приклади.
3. Для чого потрібно визначення та дотримання соціальних стандартів в країні?
4. Перерахуйте основні методи аналізу соціальної політики держави. Наведіть приклади їх застосування в Україні.
5. В чому суть проблеми аналізу соціальної політики держави?
6. Дайте стислий аналіз програми дій уряду стосовно розвитку та реформування соціальної сфери в Україні на сучасному етапі.
7. Перерахуйте основні нормативні документи, що регламентують дії уряду щодо розвитку соціальної сфери.
8. Окресліть сутність реформ у сфері освіти та науки в Україні на період до 2022 року.

9. Охарактеризуйте зміст соціальної політики держави щодо соціального захисту та соціального страхування на найближчі роки.
10. Визначте найбільш гострі соціальні проблеми українців, зумовлені розвитком світової фінансово-економічної кризи.
11. Які основні завдання стоять перед працівниками соціальної сфери в умовах кризи в суспільстві?
12. Порівняйте складові соціальної політики в Україні та зарубіжних країнах.
13. Назвіть рекомендації, які допоможуть соціальним працівникам в умовах протікання економічної та фінансової кризи в країні успішно виконувати діяльність по реалізації соціальної політики.

5.3 ТЕМИ РЕФЕРАТІВ АБО ПРЕЗЕНТАЦІЙ

1. Теоретико-методологічні проблеми соціальної політики соціальної держави.
2. Проблеми формування соціальної політики в умовах економічної та політичної кризи.
3. Характеристика основних моделей соціальної політики у світі.
4. Характеристика основних моделей соціальної політики у світі.
5. Роль та місце профспілок у формуванні соціальної політики в Україні.
6. Аналіз ефективності впровадження соціальної політики України в період з 2016 по 2022 роки.
7. Порівняльна характеристика результатів впровадження соціальної політики початку ХХІ сторіччя у Європейських державах (за вибором студента).
8. Розвиток соціальної сфери як чинник становлення соціальної держави.
9. Аналіз розвитку соціальної політики держави за останнє десятиріччя.
10. Пріоритетні спрямування соціальної політики держави в умовах економічної кризи.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 3. ПРОБЛЕМИ СОЦІАЛЬНОЇ РОБОТИ В КОНТЕКСТІ СИСТЕМИ СОЦІАЛЬНОГО ЗАХИСТУ

ТЕМА 6. ПОНЯТТЯ ПРО СОЦІАЛЬНУ БЕЗПЕКУ ГРОМАДЯН. 6.1 ПЛАН ЗАНЯТТЯ

1. Соціальний захист та соціальне забезпечення громадян. Принципи, функції та складові соціального захисту в державі
2. Механізми та складові соціальної безпеки держави.
3. Зміст понять «соціальна безпека», «соціальна небезпека», «соціальна захищеність». Основні об'єкти соціальної безпеки в суспільстві.
4. Зміст та підходи сучасної соціальної політики та соціальної роботи.
5. Основні структурні компоненти, що належать до складу механізму забезпечення соціальної безпеки. Модель «людська безпека».

6.2 СИТУАЦІЙНІ ЗАВДАННЯ

1. Складові та принципи національної безпеки держави.
2. Активна та пасивна спрямованість соціального захисту.
3. Формування сучасних систем соціального захисту та роль міжнародних організацій у цьому процесі.
4. Складіть структуру системи соціального захисту населення України.
5. Ознайомтесь з розмірами допомог за 2022 р. Порівняйте з іншими роками.
6. Порівняйте систему соціального захисту України та зарубіжних країн.
7. Ознайомтесь зі Стратегією упорядкування системи пільг окремих категорій громадян до 2022 р.
8. Зробіть порівняльний аналіз різних моделей соціального захисту (за Г.Еспін-Андерс, С. Лейбфридом, Ф.Уільямс).
9. Складіть коротку характеристику інструментів соціальної політики за Т.Ганслі. Визначіть які інструменти підходять для використання в Україні, які ні.
10. Які найсучасніші зміни у соціальній сфері України Ви можете відзначити.
11. Які позитивні зміни в обслуговуванні різних груп клієнтів можна виділити.

6.3. ТЕМИ РЕФЕРАТИВ АБО ПРЕЗЕНТАЦІЙ

1. Складові та принципи національної безпеки держави.
2. Проблеми системи соціального захисту населення в умовах розвитку фінансово-економічної кризи.

ТЕМА 7. СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНІ ПОКАЗНИКИ РОЗВИТКУ УКРАЇНИ.

7.1 ПЛАН ЗАНЯТТЯ

1. Економічні та соціальні показники суспільного розвитку в аспекті соціальної безпеки та соціальної захищеності.
2. Характеристика соціального захисту та соціального забезпечення.
3. Основні принципи соціального захисту в державі.
4. Функції соціального захисту та особливості їх реалізації в нашому суспільстві.
5. Соціальне страхування, соціальна допомога, соціальні послуги.

7.2 СИТУАЦІЙНІ ЗАВДАННЯ

1. Основні показники соціально-економічного розвитку держави: їх значення та особливості визначення.
2. Механізми реалізації соціальної політики у статистичному вимірі.
3. Використовуючи ЗМІ ознайомтесь з соціальними ініціативами президента України щодо нової соціальної політики. Які її особливості.
4. На сайті Кабінету Міністрів України ознайомтесь з “Державною програмою економічного і соціального розвитку України на 2021 р. та основними напрямками розвитку 2022 і 2023”. Виділіть розділи, які присвячені соціальним питанням та напрямкам їх вирішення.
5. Порівняйте показники соціально-економічного розвитку в Україні та в країнах Європи.

7.3 ТЕМИ РЕФЕРАТІВ АБО ПРЕЗЕНТАЦІЙ

1. Розвиток соціальної сфери як чинник становлення соціальної держави.
2. Аналіз розвитку соціальної політики держави за останнє десятиріччя.
3. Пріоритетні спрямування соціальної політики держави в умовах економічної кризи.

ТЕМА 8. ХАРАКТЕРИСТИКА БІДНОСТІ ЯК СОЦІАЛЬНОЇ ПРОБЛЕМИ.

8.1 ПЛАН ЗАНЯТТЯ

1. Визначення нагальних соціальних проблем: малозабезпеченість та бідність.
2. Актуальний досвід по вирішенню та/або пом'якшенню проблеми бідності. Характеристика поняття «бідність».
3. Порівняння категорій «бідність» та «багатство».
4. Аналіз основних критеріїв та показники, що виступають індикаторами бідності.
5. Основні нормативні документи, котрі регламентують дані процеси.
6. Проблеми дієвості/ результативності нормативних документів.
7. Соціальна допомога як одного із шляхів пом'якшення бідності.

8.2 СИТУАЦІЙНІ ЗАВДАННЯ

1. Які основні механізми регулювання ринку праці.
2. Бідність в аспекті формування складових соціальної політики держави.
3. Оцінка проблеми бідності та безробіття в умовах фінансово-економічної кризи.
4. Знайдіть та презентуйте методи виходу із кризи 1933 р.
5. Порівняйте показники зайнятості та безробіття за останні 3 роки.
6. Ознайомтесь з програмами Дежавної служби зайнятості щодо вирішення проблеми безробіття.
7. Ознайомтесь з монографією Лібанова Е. М. Бідність населення України: методологія, методика та практика аналізу, 2020. Розробіть презентацію.

8.3 ТЕМИ РЕФЕРАТІВ АБО ПРЕЗЕНТАЦІЙ

1. Характеристика ринку праці на сучасному етапі розвитку України.
2. Значення та зміст поняття «адресність» з точки зору боротьби з бідністю.
3. Міжнародний досвід подолання проблем бідності та безробіття (на прикладі конкретної держави).

ТЕМА 9. ГУМАНІТАРНА ПОЛІТИКА УКРАЇНИ: МЕТОДОЛОГІЯ, ТЕОРІЯ, ПРАКТИКА

9.1 ПЛАН ЗАНЯТТЯ

1. Методологічні аспекти гуманітарної політики.
2. Суть, зміст, структура та головні напрямки реалізації гуманітарної політики в Україні.
3. Першочергові завдання державної гуманітарної політики.

9.2 СИТУАЦІЙНІ ЗАВДАННЯ

1. Які особливості та тенденції гуманітарного розвитку сучасного українського суспільства?
2. Стратегічні засади гуманітарного розвитку України.
3. Сутність гуманітарної політики.
4. Головна мета гуманітарної політики.
5. Назвіть основних суб'єктів гуманітарної політики, охарактеризуйте особливості їх функціонування в незалежній Україні.
6. У чому полягає відмінне та спільне між гуманітарною та соціальною політикою?
7. Назвіть основні критерії гуманітарної політики. Яким чином обчислюється Індекс гуманітарного розвитку країни?

9.3 ТЕМИ РЕФЕРАТИВ АБО ПРЕЗЕНТАЦІЙ

1. Формування соціальної та гуманітарної політики в Україні.
2. Тенденції сучасного гуманітарного розвитку України.
3. Шляхи утвердження сталого гуманітарного розвитку в Україні.
4. Сутність і роль гуманітарної сфери в забезпеченні життєдіяльності людини.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 4. СОЦІАЛЬНА СФЕРА ДЕРЖАВИ

ТЕМА 10. СОЦІАЛЬНА СФЕРА, ЇЇ СКЛАДОВІ

10.1 ПЛАН ЗАНЯТТЯ

1. Соціально-економічна роль соціальної сфери.
2. Освітній сектор соціальної сфери країни.
3. Система охорони здоров'я як базова соціальна сфера.
4. Інші галузі соціальної сфери.
5. Моделі політики розвитку соціальної сфери.

10.2 СИТУАЦІЙНІ ЗАВДАННЯ

1. Визначте співвідношення понять «соціальна сфера» і «соціальна політика».
2. Як визначити ефективність соціальної політики?
3. Освітній сектор соціальної сфери країни.
4. Система охорони здоров'я як базова соціальна сфера.
5. Назвіть та охарактеризуйте органи державного управління системою охорони здоров'я.
6. Стратегічні напрямки розвитку охорони здоров'я в Україні.
8. Яке значення має культура в розвитку держави і суспільства?
9. Яка роль культури у формуванні національної свідомості й самосвідомості?
10. Як рівень культури забезпечує якість людського потенціалу та конкурентоспроможність економіки?
11. Визначте провідні тенденції розвитку української культури в сучасних умовах.
12. В чому полягає сутність культурної політики?
13. Охарактеризуйте принципи і механізми регуляції соціокультурних процесів?
14. Проаналізуйте особливості реалізації культурної політики України в сучасних умовах.

10.3 ТЕМИ РЕФЕРАТІВ АБО ПРЕЗЕНТАЦІЙ

1. Основи функціонування соціальної сфери держави
2. Характеристика принципів соціальної сфери
3. Основні причини критичного стану здоров'я українців.
4. Досвід країн Європи у фінансуванні галузі охорони здоров'я: уроки для України.

ТЕМА 11. ЯКІСТЬ ЖИТТЯ НАСЕЛЕННЯ

11.1 ПЛАН ЗАНЯТТЯ

1. Вимірювання якості життя: існуючі підходи.
2. Зарубіжний досвід вимірювання якості життя: можливості міжнародних порівнянь.
3. Підходи до вимірювання якості життя населення в окремих країнах.
4. Досвід виміру окремих компонентів якості життя населення в Україні.
5. Концептуальні підходи до вимірювання якості життя в Україні.

11.2 СИТУАЦІЙНІ ЗАВДАННЯ

1. Чи пов'язані поняття «якість життя» та «потреби громадян»
2. Від чого залежить якість життя?
3. Як здійснюється оцінка якості життя та рівня життя населення України?
4. Складіть таблицю індикаторів якості життя в Україні

11.3 ТЕМИ РЕФЕРАТІВ АБО ПРЕЗЕНТАЦІЙ

1. Концептуальні підходи до вимірювання якості життя
2. Напрями та індикатори вимірювання якості життя в окремих країнах
3. Міжнародний досвід вимірювання якості життя: можливості міжкраїнових порівнянь
4. Система показників якості життя. Розрахунок узагальнюючих показників

ТЕМА 12. РОЗВИТОК СОЦІАЛЬНИХ ПОСЛУГ В УКРАЇНІ

12.1 ПЛАН ЗАНЯТТЯ

1. Міждисциплінарний зміст поняття «Соціальні послуги».
2. Соціально-психологічний аналіз надання соціальних послуг як професійної діяльності.
3. Сучасний стан і перспективи розвитку соціальних послуг в Україні.
4. Складові моделі соціально-психологічного забезпечення розвитку соціальних послуг.

12.2 СИТУАЦІЙНІ ЗАВДАННЯ

1. Ознайомитись із Законом України «Про соціальні послуги». Розробити презентацію.
2. Ознайомитись з порядком надання соціальних послуг.
3. Соціальні послуги окремим соціальним групам, які перебувають у СЖО
4. Зповнити таблицю

Соціальна послуга	Суть	Державний стандарт
-------------------	------	--------------------

12.3 ТЕМИ РЕФЕРАТИВ

1. Інтегровані соціальні послуги
2. Особливості надання соціальної послуги вдома
3. Безоплатні соціальні послуги

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 5. ПРОБЛЕМИ ПРОФЕСІЙНОГО СТАНОВЛЕННЯ СОЦІАЛЬНИХ ПРАЦІВНИКІВ

ТЕМА 13. САМОВДОСКОНАЛЕННЯ ТА ВОЛОНТЕРСЬКА ДІЯЛЬНІСТЬ У ФОРМУВАННІ ПРОФЕСІЙНОЇ САМОСВІДОМОСТІ СОЦІАЛЬНИХ ПРАЦІВНИКІВ

13.1 ПЛАН ЗАНЯТТЯ

1. Основні напрямки самовдосконалення майбутніх працівників.
2. Професійне самовдосконалення майбутніх працівників.
3. Формування професійної компетенції.
4. Професійна адаптація та побудова кар'єри.
5. Основні складові професійного досвіду соціальних працівників.
6. Основні мотиви волонтерської допомоги, її значення, можливостей та шляхів здійснення.

13.2. СИТУАЦІЙНІ ЗАВДАННЯ

1. Зарубіжний досвід формування навичок практичної соціальної роботи у студентів.
2. Правові основи здійснення добродійної діяльності.
3. Структура волонтерських організацій та особливості їх взаємодії з органами місцевого самоврядування.
4. Ознайомтесь з монографією Децюк Т.І. «Формування професійних компетенцій здобувачів вищої освіти в позааудиторній роботі університету: теорія та практика». Складіть коротку анотацію.

13.3 Теми рефератів

1. Досвід проходження практики в установах соціальної сфери (за вибором студентів).
2. Основні мотиви волонтерської діяльності серед студентської молоді.
4. Волонтерські організації регіону: досвід роботи та проблеми функціонування.

4.2. Завдання для індивідуальної роботи

Для студентів, котрі навчаються на “відмінно” та “добре” та мають нахил до науково-пошукової діяльності, доцільно рекомендувати для індивідуальної роботи теми, які органічно пов’язані з актуальною науковою проблематикою соціальної роботи взагалі, та проблем соціальної роботи та соціальної політики, зокрема. Крім того, йдеться також про можливість виконання студентами індивідуальних науково-практичних завдань. Наприклад, таких:

1. Проведіть дослідження особливостей соціально-психологічного забезпечення діяльності соціальних служб на підприємствах.
2. Проведіть дослідження особливостей соціально-психологічного забезпечення надання соціальних послуг у геріатричному будинку для людей похилого віку та інвалідів.
3. Проведіть дослідження особливостей соціально-психологічного забезпечення діяльності одного з відділень територіального центру обслуговування одиноких непрацездатних громадян та інвалідів.
4. Здійсніть аналіз особливостей управління однією з установ системи соціального захисту населення (за вибором студента).
5. Проаналізуйте програмні документи різних партій як суб’єктів соціальної політики.
6. Проведіть дослідження проблематики людей, що є клієнтами Центру соціальних служб для сім’ї, дітей та молоді.
7. Складіть програму діяльності організації, що надає соціальні послуги, по висвітленню її роботи в засобах масової комунікації.
8. Складіть програму соціально-психологічного та/або правового забезпечення одного із підрозділів територіального центру обслуговування одиноких непрацездатних громадян.
9. Побудуйте схему структури органів соціальної роботи у суспільстві. Що б Ви вдосконалили в ній? Поясніть.
10. Складіть соціальний проект стосовно вирішення конкретної соціальної проблеми людей певного регіону (за вибором студента).
11. Складіть план діяльності організацій, що надають соціальні послуги в регіоні з метою координації їх дій та налагодженню співпраці.
12. Здійсніть дослідження проблем студентської молоді у нашому навчальному закладі. Запропонуйте програму, що міститиме шляхи вирішення досліджуваних проблем.
13. Проведіть соціально-психологічне дослідження стосовно проблем працюючих у стаціонарних закладах системи соціального захисту населення (за вибором студента).
14. Визначте пріоритетні напрямки соціальної роботи зі студентською молоддю в нашому навчальному закладі.

Індивідуальна робота з нестигаючими студентами передбачає, передусім, проведення індивідуальних консультацій, графік та час яких визначений відповідними документами кафедри. На таких консультаціях нестигаючим студентам додатково роз’яснюється та деталізується навчальний матеріал, рекомендується література більш популярного та легкого для сприйняття характеру. Такими навчальними посібниками можуть бути:

1. Актуальні проблеми соціально-педагогічної роботи (модульний курс дистанційного навчання) / А.Й. Капська, О.В. Безпалько, Р.Х. Вайнола; Заг.редакція А.Й. Капської. – К.:ДЦССМ, 2002. – 164с.
2. Введення у соціальну роботу. Навчальний посібник. – К.: Фенікс, 2001. – 288с.
3. Кривоконь Н.І. Проблеми соціальної роботи та соціальної політики в Україні. Навч.посібник. – Чернігів: ЧДПСТіП, 2007. – 98с.
4. Лукашевич М.П., Мигович І.І. Теорія і методи соціальної роботи: Навч.посібн. – 2-ге вид., доп. і випр. – К.: МАУП, 2003. – 168 с.

5. Соціальна робота в Україні: навч.посібник/ І.Д. Зверева, О.В.Безпалько, С.Я. Марченко та ін.; За заг.ред.: І.Д. Зверєвої, Г.М. Лактіонової. – К.: Центр навчальної літератури, 2004. – 256с.
6. Соціальна робота в Україні: перші кроки / Під редакцією В.Полтавця. – К.: Видавничий дім «KM Academia», 2000. – 236с.
7. Социальная политика: Толковый словарь/ Общ.ред. Н.А. Волгин. – М.: Изд-во РАГС, 2002. – 342с.
8. Тетерский С.В. Введение в социальную работу: Учебное пособие. – М.:Академический Проект, 2000. – 496 с.
9. Фирсов М.В., Студёнова Е.Г. Теория социальной работы: Учебное пособие для студентов высших учебных заведений. – М.: Гуманит.изд.центр ВЛАДОС, 2000. - 432с.

Індивідуальна робота невстигаючих студентів повинна постійно перебувати під контролем викладача, котрий перевіряє та оцінює рівень опанування такими студентами програмного матеріалу, допомагає їм розібратися у складних для них питаннях.

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

1. Конституція України: прийнята на п'ятій сесії Верховної Ради України 28 червня 1996 року. – К.: Україна, 1996. – 56с.
2. Про соціальні послуги: Закон України (із змінами та доповненнями) // Відомості Верховної Ради України. – 2019. – №45. – Ст.358.
3. Про затвердження Методики комплексної оцінки бідності: Наказ Міністерства праці та соціальної політики України, Міністерства фінансів України, Міністерства економіки та з питань Європейської інтеграції України, Державного комітету статистики України та Національної Академії наук України №171/238/100/149/2нд від 05.04.2002
4. Основи законодавства України про загальнообов'язкове державне соціальне страхування // Відомості Верховної Ради України. – 1998. – № 23. – Ст.121 (Із змінами, внесеними згідно із Законами № 2664-IV від 16.06.2005 // Відомості Верховної Ради України. – 2005. – № 31. – Ст. 420; № 3483-IV від 23.02.2006 // Відомості Верховної Ради України. – 2006. – № 32. – Ст. 271).
5. Сімейний кодекс України // Голос України. – 2002. – 26 лютого. – № 38 (2789). – С.8-15.
6. Бідність [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://uk.wikipedia.org/wiki/>.
7. Офіційний веб-сайт Державного департаменту України з питань виконання покарань. – Режим доступу: <http://www.kmu.gov.ua/punish/control/>.
8. Офіційний веб-сайт Міністерства економіки України. – Режим доступу: <http://me.gov.ua>.
9. Офіційний веб-сайт Міністерства соціальної політики України. – Режим доступу: <http://mlsp.kmu.gov.ua>.
10. Офіційний веб-сайт Міністерства України у справах сім'ї, молоді та спорту. – Режим доступу: <http://www.kmu.gov.ua/sport/control>.
11. Офіційний веб-сайт Холодногірської виправно-трудової колонії № 18. – Режим доступу: <http://www.depks.kh.ua/>
12. Захаріна М.І. Специфіка формування рис соціальної держави засобами освіти у науковій спадщині В. Зеньковського. Вісник Проблеми соціальної роботи: філософія, психологія, соціологія. 2018. С. 44-52
13. Захаріна М.І., Мекшун А.Д. Філософсько-педагогічне осмислення В. Зеньковським якості освіти: паралелі із сучасністю. Вісник Проблеми соціальної роботи: філософія, психологія, соціологія. 2019. С. 36-43
14. Дерій Ж., Захаріна М., Прайм А. Соціально-економічні аспекти молодіжної політики громад у контексті децентралізації. Проблеми і перспективи економіки та управління, 2021. 2 (26). С. 108-114
15. Інновації в соціальній сфері: досвід і перспективи : збірник тез наукових доповідей учасників науково-методичного семінару (м. Чернігів, 2 листопада 2020 р.) / за заг. ред. Н. В. Шакун, відп. ред. Т. С. Острянка. Чернігів : НУ «Чернігівська політехніка», 2020. С. 156

16. Децюк, Т. М., Колінський О. О. Проблема бідності і соціальної ізоляції. Юність науки – 2020: соціально-економічні та гуманітарні аспекти розвитку суспільства : зб. тез доповідей X Міжнарод. наук.-практ. конф. студентів, аспірантів і молодих вчених (м. Чернігів, 23-24 квіт. 2020 р.). Чернігів: ЧНТУ, 2020. С. 389-391.
17. Мекшун П. В. Економічна безпека як основа збереження суверенітету України. Науковий вісник ЧДІЕУ. Серія 1 : Економіка. 2010. № 2 (10). С. 67-72.
18. Реформування системи соціальних послуг в Україні: проблеми та перспективи: монографія / за ред. д-ра психол. н., проф. Н. І. Кривоконь. Чернігів : ЧНТУ, 2019. 108 с. (Оздоровлення населення як елемент системи послуг соціального страхування стр.59)
19. Tkalenko S., Derii Z., Zakharin S., Zakharina M., Viblyi P. Investigating Social and Economic Components of Strategic Business Development /Conditions in an Information Economy: A Case of Ukraine Advances in Intelligent Systems and Computing, 2021, 1352, P. 390–402
20. Попович Г. М. Моделі соціальної політики і соціальна практика [Електронний ресурс] Режим доступу: [http:// www.socwd.uzhgorod.ua/](http://www.socwd.uzhgorod.ua/).
21. Сила Т. І. Міждисциплінарний зміст категорії наснаження. Вісник Чернігівського національного педагогічного ун-ту ім. Т. Г. Шевченка. Випуск 82. Серія: психологічні науки: збірник. Т.ІІ. Чернігів: ЧНПУ, 2010. С. 194-197.
22. Сила Т. І. Професійна інтеракція в соціальній роботі: соціально-психологічні особливості взаємодії соціального працівника і клієнта: монографія. Чернігів: Чернігівський державний інститут права, соціальних технологій та праці, 2010. 241 с.
23. Empowerment principles of Recovery The Politics of Experience - R.D. Laing August 09, 2009 [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://spiritualrecoveries.blogspot.com>.
24. Jane Devine “Social Work Changes Lives” / Article [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.facebook.com/pages/Social-Work-Changes-Lives> 2009 .
25. Mann Hyung Hur. Empowerment in terms of theoretical perspectives: exploring a typology of the process and components across disciplines // Journal of Community Psychology. 2006. Vol. 34. No.5. P. 523-540.
26. Maslach, C., Goldberg J. Prevention of burnout: New perspectives //Applied and Preventive Psychology. 1998. V. 7. P. 63-74.
27. Roberts A. Glenn The truth about burnout: how organization cause personal stress and what do about it. 26.01.2009. Article [Електронний ресурс]. Режим доступу: http://wwmed.org/page.php?al=profilaktika_professiona